

Anonimizuota versija

Vertimas

C-192/20-1

Byla C-192/20

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Gavimo data:

2020 m. gegužės 5 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Krajský súd Prešov (Slovakija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2020 m. kovo 9 d.

Ieškovė:

Prima banka Slovensko, a.s.

Atsakovas:

HD

<...>

NUTARTIS

Krajský súd v Prešove (Prešovo apygardos teismas) byloje ieškovė **Prima banka Slovensko, a.s.**, kurios buveinė <...> [adresas] <...> Žilina <...> [identifikacinis numeris], prieš atsakovą **HD**, <...> gyvenantį <...> [adresas] <...> Hradisko, dėl **5083,79 EUR** kartu su delspinigiais ir bylinėjimosi išlaidomis sumokėjimo, gavęs ieškovės apeliacinį skundą dėl 2019 m. rugsėjo 29 d. *Okresný súd Kežmarok* (Kežmaroko apylinkės teismas) sprendimo <...> [bylos numeris],

nutarė:

Remiantis *Civilný sporový poriadok* (Civilinio proceso kodeksas) 162 straipsnio 1 dalies c punktu sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

1. Ar Direktyva 93/13 dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (toliau – Direktyva 93/13), o konkrečiai jos 6 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnio 1 dalis, atsižvelgiant į Europos Sąjungos Teisingumo Teismo išaiškinimą, pateiktą sujungtose bylose C-96/16 ir C-94/17 priimtame sprendime, turi būti aiškinama taip, kad **ja draudžiama** tokia teisės norma kaip antai *Občiansky zákonník* (Civilinis kodeksas) 54 straipsnio 1 dalies pamatinė apsaugos nuostata, kuri neleidžia nustatyti tokių sutarties sąlygų, kurios pablogintų vartotojo padėtį palyginti su teisės norma, kurioje numatytos šios kreditoriaus teisės vartotojui vėluojant gražinti kreditą:

- kreditoriaus teisė į delspinigius, kurių dydis neturi viršyti nustatytojo vyriausybės,
- kreditoriaus teisė į kitas sankcijas, kurias jis gali taikyti vartotojui ir kurios kartu su delspinigiais neturi viršyti likusios kredito dalies pagrindinės sumos,
- kreditoriaus teisė į žalos atlyginimą, jei kreditoriaus patirta žala yra didesnė už delspinigius, t. y. be jokio apribojimo, atsižvelgiant į faktiškai patirtus nuostolius.

2. Jeigu atsakymas į pirmąjį klausimą būtų teigiamas, ar aukštas vartotojų teisių apsaugos lygis pagal Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 38 straipsnį ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 4 straipsnio 2 dalis ir 169 straipsnio 1 dalis kliudo tam, kad vartotojas, vėluojantis (**orig. p. 2**) įvykdyti sutartines prievoles, padengtų kreditoriaus patirtas fiksuoto dydžio sąnaudas, o ne sumokėtų kreditoriaus faktiškai patirtos žalos ekvivalentą, net jei faktinė žala yra mažesnė už fiksuoto dydžio sąnaudas?

Motyvai

I. Faktinės aplinkybės

1. HD yra keturių asmenų šeimos maitintojas (partnerė ir du nepilnamečiai vaikai). Gimus vaikui vienintelės HD pajamos buvo 746 EUR dydžio mėnesinė laikinoji socialinė naujagimio priežiūros išmoka (motinystės pašalpa). Tai buvo vienintelės ir tik laikinai, t. y. iki 2019 m. spalio, HD gaunamos pajamos. HD darė prielaidą, kad baigus gauti išmoką jo darbo užmokestis sieks minimalų darbo užmokestį – 550 EUR.
2. HD negalėjo gražinti paskolų, su kuriomis susijusios išlaidos siekė maždaug 500 EUR per mėnesį. Siekdamas sumokėti skolas, iš bendrovės *Prima Banka Slovensko, a.s.* (toliau – bankas) jis gavo naują paskolą, kuri yra šios bylos dalykas. 2016 m. birželio 17 d. bankas suteikė HD 5700 EUR dydžio vartojimo kreditą (toliau – kreditas), kuriam buvo taikoma 7,90 % palūkanų norma, o HD įsipareigojo gražinti kreditą 96 mėnesinėmis įmokomis mokant po 80,68 EUR.

3. HD mokėjo kredito įmokas iki 2017 m. rugpjūčio, o 2017 m. rugsėjį sumokėjo jau tik įmokos dalį. Iš viso jis sumokėjo 1162,60 EUR, iš kurių bankas kreditui gražinti užskaitė 616,21 EUR.
4. Dėl sutarties pažeidimo bankas 2017 m. gruodžio 28 d. pareikalavo gražinti kreditą prieš terminą (*default*). Bankas pranešė HD, kad jis privalo gražinti visą kreditą viena įmoka, o vėliau pareiškė HD ieškinį teisme, kuriuo siekė iš HD prisiteisti:
 - I. likusią pagrindinę sumą – 5083,79 EUR;
 - II. likusias palūkanas už laikotarpį iki pareikalavimo gražinti kreditą prieš terminą – 137,80 EUR;
 - III. 2,21 EUR delspinigių už laikotarpį iki pareikalavimo gražinti kreditą prieš terminą;
 - IV. 5 % dydžio baudinius delspinigių nuo likusios 5083,79 EUR kredito sumos už laikotarpį nuo pareikalavimo gražinti kreditą prieš terminą iki visiško likusios kredito dalies gražinimo; %
 - V. mokesčius už draudimą – 3,96 EUR;
 - VI. 5 % dydžio delspinigių nuo 137,80 EUR likusios sumokėti palūkanų sumos už laikotarpį nuo pareikalavimo gražinti kreditą prieš terminą iki sumokėjimo dienos;
 - VII. **7,90 % dydžio sutartines palūkanas nuo likusios 5083,79 EUR kredito sumos už laikotarpį nuo pareikalavimo gražinti kreditą prieš terminą iki visiško likusios kredito dalies gražinimo.**
5. *Okresný súd Kežmarok* (Kežmaroko apylinkės teismas) (toliau – apylinkės teismas) patenkino didžiąją dalį ieškinio ir priteisė iš HD sumokėti bankui 4 punkto I, II, III, IV ir V papunkčiuose nurodytas sumas. (**orig. p. 3**)
6. Tačiau apylinkės teismas atmetė ieškinio dalį, susijusią su 4 punkto VI ir VII papunkčiais.
7. Apylinkės teismas nepriteisė bankui **7,90 % dydžio sutartinių palūkanų nuo likusios 5083,79 EUR kredito sumos už laikotarpį nuo 2017 m. gruodžio 28 d. iki visiško likusios kredito sumos gražinimo.** Apylinkės teismas, nepriteisęs šių palūkanų, iš esmės rėmėsi tuo, kad įstatyme numatyta kreditoriaus teisė, įgyjama suėjus reikalavimo terminui (pareikalavus gražinti skolą prieš terminą), apsiriboja tik delspinigiais (Civilinio kodekso 517 straipsnio 2 dalis), o šį požiūrį patvirtino tiek *Najvyšší súd Slovenskej republiky* (Slovakijos Respublikos Aukščiausiasis Teismas) <...> [bylos numeris], tiek *Ústavný súd Slovenskej republiky* (Slovakijos Respublikos Konstitucinis Teismas) <...> [bylos numeris]. Be to, apylinkės teismas pažymėjo, kad kitame teismo procese teismas priėmė galutinį sprendimą,

kuriuo analogiška su banku sudarytos sutarties nuostata dėl delspinigių viršijančios palūkanų sumos sumokėjimo (toliau – palūkanų kumuliacija) pripažinta nesąžininga sutarties sąlyga, o bankui uždrausta ją toliau taikyti pagal Civilinio kodekso 53a straipsnį.

8. Bankas apskundė sprendimą apeliacine tvarka ir pareikalavo, kad apeliacinis teismas už laikotarpį nuo pareikalavimo grąžinti kreditą prieš terminą be delspinigių priteistų bankui taip pat sutartines palūkanas. Bankas rėmėsi, be kita ko, Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – Teisingumo Teismas) sprendimu sujungtose bylose C-96/16 ir C-94/17, kuriame Teisingumo Teismas pažymėjo, kad palūkanų tikslas yra atlikti atlyginimo kreditoriui už naudojimąsi pinigais funkcija, kol pinigai bus grąžinti.
9. Būtent šis Teisingumo Teismo sprendimas, kuriuo siekta atsakyti į Ispanijos teismo klausimą (C-96/16 ir C-94/17), sukėlė aiškinimo sunkumų. Ypač dėl to, kad apeliacinis teismas skiria, viena vertus, atlygintinas (sutartas) palūkanas, atliekančias kredito paslaugos kainos funkciją, ir, kita vertus, teisės aktuose numatytus delspinigių, kurie atlieka sankcijos ir dalinio žalos atlyginimo funkciją. Palyginti su Ispanijos teisine sistema, Slovakijos Respublikos įstatymuose yra įtvirtintas kitoks teisinis reguliavimas, pagal kurį skolininkai baudžiami už vėlavimą sumokėti skolą. Slovakijos Respublikos teisės aktai aiškiai reglamentuoja tvarką, taikomą suėjus reikalavimo terminui, t. y. 1. delspinigių, 2. žalą, 3. kitas sankcijas (pvz., sutartines baudas), 4. visų sankcijų aukščiausią ribą ir 5. draudimą nukrypti nuo įstatyminio reglamentavimo vartotojo nenaudai.

II. Slovakijos Respublikos teisė

10. Pagal Civilinio kodekso 54 straipsnio 1 dalį <...> [dalies numeris] **sutartyje su vartotoju nustatytos sąlygos negali nukrypti nuo šio įstatymo nuostatų vartotojo nenaudai**. Visų pirma vartotojas negali iš anksto atsisakyti jam šiame įstatyme ar pagal specialiąsias vartotojų apsaugos nuostatas jam suteiktų teisių arba kitaip pabloginti savo sutartinės padėties.
11. Remiantis *Obchodný zákonník* (Komerčinis kodeksas) 503 straipsnio 1 dalimi <...> [dalies numeris] **prievolė sumokėti palūkanas yra vykdytina kartu su prevole grąžinti panaudotas pinigines lėšas**. Jeigu suteiktų piniginių lėšų grąžinimo terminas viršija vienus metus, palūkanos yra mokėtinos kiekvienų kalendorinių metų pabaigoje. Tuo metu, kai turi būti grąžinta likusi suteiktų piniginių lėšų dalis, yra mokėtinos ir (**orig. p. 4**) su šia dalimi susijusios palūkanos.
12. Pagal Civilinio kodekso 517 straipsnio 2 dalį, „jeigu vėluojama grąžinti piniginę skolą, **kreditorius turi teisę reikalauti, kad skolininkas (kai pagal šį įstatymą jis neprivalo mokėti mokesčio už vėlavimą) ne tik įvykdytų prevolę, bet ir sumokėtų delspinigių**; delspinigių ir mokesčio už vėlavimą dydžiai nustatomi įgyvendinimo nuostatose“.

13. Pagal Civilinio kodekso 519 straipsnį, tai neturi įtakos kreditoriaus teisei į žalą, patirtą dėl skolininko vėlavimo, atlyginimą; vis dėlto, jeigu vėluojama sumokėti piniginę skolą, reikalauti atlyginti žalą galima tik tiek, kiek jos nepadengia delspinigiai ar mokesčiai už vėlavimą.

14. Pagal Vyriausybės nutarimą Nr. 87/1995 ZZ:

§ 3 Delspinigių suma yra penkiais procentiniais punktais didesnė už Europos Centrinio Banko pagrindinę palūkanų normą <...> [nuoroda į išnašą], galiojančią pirmąją vėlavimo sumokėti pinigų skolą dieną.

§ 3a

(1)

Jeigu sutarties su vartotoju dalykas yra piniginių lėšų suteikimas vartotojui, bendra sankcijų už vartotojo vėlavimą grąžinti pinigines lėšas suma negali viršyti paskutinės prieš vėlavimą remiantis specialiąja nuostata [nuoroda į išnašą] paskelbtos faktinės metinės palūkanų normos vidutinės vertės daugiau kaip 10 procentinių punktų per metus ir negali būti daugiau kaip tris kartus didesnė už šiame Vyriausybės nutarime nustatytus delspinigius; lemiamą laikoma faktinė metinė palūkanų norma panašios vartojimo kredito rūšies atveju.

(2)

Sankcijomis pagal 1 punktą laikomi delspinigiai, sutartinės baudos ir visi kiti vartotojo mokėjimai už vėlavimą grąžinti pinigines lėšas.

(3)

Jeigu sankcijos pagal 1 punktą pasiekia suteiktų piniginių lėšų sumą, kitos sankcijos už vartotojo vėlavimą grąžinti pinigines lėšas negali viršyti šiame Vyriausybės nutarime numatyto delspinigių dydžio.

15. Pagal Civilinio kodekso 53a straipsnio <...> [dalies numeris], jeigu teismas pripažįsta šią sistemingai sudaromos vartojimo kredito sutarties, kurios turiniui vartotojas paprastai neturi esminės įtakos, arba bendrųjų sutarties sąlygų nuostatą negaliojančia dėl jos nesąžiningo pobūdžio, arba jeigu teismas nesuteikia tiekėjui teisės gauti mokėjimą pagal šią nuostatą, pastarasis privalo nebetaikyti šios ar analogišką reikšmę turinčios nuostatos sutartyse su visais vartotojais. Tiekėjo prievolė yra tokia pati ir tuomet, jei teismas, remdamasis šia nuostata, nurodo tiekėjui grąžinti vartotojui sumą, kurią gavo dėl nepagrįsto praturtėjimo, atlyginti žalą arba sumokėti lygiavertę piniginę kompensaciją. Tokia pati prievolė taikoma ir tiekėjo teisių perėmėjui (**orig. p. 5**).

III. Europos Sąjungos teisė

16. Direktyvos 93/13 tryliktoje konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„kadangi daroma prielaida, jog valstybių narių įstatymų ar kitų teisės aktų nuostatose, kurios tiesiogiai ar netiesiogiai nustato su vartotojais sudaromų sutarčių sąlygas, nėra nesąžiningų sąlygų; kadangi dėl to atrodo, kad nėra būtina kontroliuoti, kaip vykdomos tos sąlygos, kurios atspindi įstatymų ar kitų teisės aktų privalomąsias nuostatas ir tarptautinių konvencijų, prie kurių valstybės narės arba Bendrija yra prisijungusios, principus ar nuostatas; kadangi tuo požiūriu 1 straipsnio 2 dalyje pateikiama formuluotė „įstatymų ar kitų teisės aktų privalomosios nuostatos“ numato ir normas, kurios pagal įstatymą yra taikomos susitariančioms šalims, jei nebuvo susitarta kitaip“

Šios direktyvos 1 straipsnyje nustatyta:

„Šia direktyva siekiama suderinti valstybių narių įstatymus ir kitus teisės aktus, susijusius su nesąžiningomis sąlygomis pardavėjo ar tiekėjo su vartotoju sudaromose sutartyse.

Sutarčių sąlygoms, atspindinčioms įstatymų ar kitų teisės aktų privalomąsias nuostatas ir tarptautinių konvencijų, prie kurių yra prisijungusios valstybės narės ar Bendrija, nuostatas ar principus, ypač transporto srityje, šios direktyvos nuostatos nėra taikomos“.

Šios direktyvos 3 straipsnio 1 ir 3 dalyse nustatyta:

„Ta sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi, yra laikoma nesąžininga, jeigu pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą dėl jos atsiranda ryškus neatitikimas tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai.

Priede pateikiamas orientacinis ir neišsamus sąlygų, kurias galima laikyti nesąžiningomis, sąrašas“.

Šios direktyvos 4 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Nepažeidžiant 7 straipsnio, sutarties sąlygos nesąžiningumas vertinamas, atsižvelgiant į prekių ar paslaugų, dėl kurių buvo sudaryta sutartis, pobūdį, ir sutarties sudarymo metu nurodant visas sutarties sudarymo aplinkybes ir visas kitas tos sutarties arba kitos sutarties, nuo kurios ji priklauso, sąlygas“.

Pagal Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalį:

„Valstybės narės nustato, kad nesąžiningos sąlygos naudojamos sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas sudaro su vartotoju taip, kaip numatyta jų nacionalinės teisės aktuose, nebūtų (**orig. p. 6**) privalomos vartotojui, ir kad sutartis ir toliau būtų šalims privaloma tomis sąlygomis, jei ji gali išlikti be nesąžiningų nuostatų“.

Šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad vartotojų ir konkurentų naudai egzistuočių pakankamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią nuolatiniam

nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, pardavėjų ar tiekėjų sudaromose su vartotojais“.

Šios direktyvos 8 straipsnyje nustatyta:

„Valstybės narės gali priimti arba išlaikyti pačias griežčiausias Sutartį atitinkančias nuostatas šia direktyva reglamentuojamoje srityje, siekiant užtikrinti maksimalią vartotojo apsaugą“.

Šios direktyvos priedo 1 punkto e papunktyje, pagal jos 3 straipsnio 3 dalį nurodant sutartinių sąlygų sąrašą, yra išvardytos sąlygos, kurių tikslas arba rezultatas yra „**įpareigoti bet kurį vartotoją sumokėti neproporcingai didelę sumą žalai atlyginti, jei vartotojas neįvykdo savo prievolių**“.

IV. Prejudiciniai klausimai

Dėl pirmojo klausimo

17. Remiantis Slovakijos Respublikos teisės aktais, kreditorius turi skolininko (įskaitant skolininkus, kurie yra vartotojai) atžvilgiu teisę į delspinigius, kurių dydį savo nutarimu nustato Vyriausybė, atsižvelgusi į ekonominę situaciją 1/. Jeigu kreditorius vis dėlto patyrė delspinigius viršijančią žalą, jis turi teisę taip pat į žalos atlyginimą. Jeigu kreditorius patyrė žalą, įstatymas neriboja jo teisės į žalos atlyginimą. Vienintelis apribojimas yra **faktinės** žalos riba. **Vis dėlto įstatymas įpareigoja išskaityti iš žalos delspinigius, kurie atlieka minimalaus fiksuoto žalos atlyginimo funkciją**, tačiau tai, kad ta suma (delspinigiai) yra fiksuota pateisinama tuo, kad delspinigių institutas kartu atlieka ir sankcijų funkciją.
18. Teismas nurodo, kad ankstesniame punkte aptartas teises kreditoriui suteikia įstatymas, taip pat ir tuo atveju, jeigu dėl jų nebuvo susitarta. Todėl įstatymas garantuoja kreditoriui vartotojo vėlavimo atveju **visos** žalos atlyginimą, bet kartu draudžia nustatyti tokias sutarties sąlygas, kurios pablogintų vartotojų padėtį.
19. Vis dėlto, peržengdamas įstatymo ribojamo sankcijų ir žalos atlyginimo mechanizmo nustatytą įgaliojimų ribas, bankas remiasi Teisingumo Teismo sprendimu sujungtose bylose C-96/16 ir C-94/17 ir taiko sutartines palūkanas kartu su delspinigiais, argumentuodamas (**orig. p. 7**), kad palūkanos yra mokėtinos tol, kol pinigai bus gražinti. Šią poziciją jis grindžia tuo, kad skolininkas naudojami pinigais ir dėl to privalo mokėti palūkanas. Dėl to kilo aiškinimo problema, kuri paskatino teismą pateikti prejudicinį klausimą.
20. Neturi kilti abejonių dėl to, kad jei vartotojas negrąžina pinigų, jis privalo patirti su vėlavimu susijusių išlaidų. Kaip yra nurodęs teismas, Slovakijos Respublikos įstatymai suteikia kreditoriams tiek teisę į **visišką** išlaidų, patirtų dėl negrąžintų pinigų, kompensavimą, tiek teisę taikyti sankcijas (delspinigius). Vis dėlto sutartinės palūkanos už naudojamą pinigus yra **paslaugos kaina**, o Slovakijos

Respublikos įstatymų leidėjas tik vienos sutarties rūšies atžvilgiu numato pareigą sumokėti produkto kainą ir pasibaigus sutartam laikotarpiui, konkrečiai – kilnojamojo turto nuomos vykdant ekonominę veiklą mokestį 2/.

21. Paskolų atveju Civiliniame kodekse aiškiai nenumatyta galimybė sumokėti paslaugos kainą pasibaigus sutartam laikotarpiui, kuris skirtas naudotis pinigais. Teisės nuostata nustato – greta žalos atlyginimo – tik prievolę sumokėti delspinigius, ir kartu numato Vyriausybės nutarimu apibrėžiamą delspinigių ribą. Sutartinės palūkanos pažeidžia šią teisės aktais nustatytą ribą.
22. Teismas negali nepasisakyti palūkanų ir delspinigių kumuliacijos pasekmių klausimu ir dėl to, ar tokia kumuliacija nesugriauna viso nacionalinėje teisėje nustatyto sankcijų ir žalos atlyginimo mechanizmo.
23. Kreditorius turi galimybę taikyti ir kitas sankcijas, kaip antai sutartinę baudą, bet jei visos sankcijos pasiekia pagrindinės reikalavimo sumos dydį, tokiu atveju kreditorius teturi teisę į delspinigius 3/.
24. Todėl Slovakijos Respublikos teisės aktuose kreditoriams suteikiama teisė į **visišką nuostolių**, kuriuos kreditoriai patyrė vartotojui pažeidus sutartį, **atlyginimą**. Teisės aktuose numatyta tokia pat tvarka visų piniginių reikalavimų (pavyzdžiui, pagal autorines sutartis, nuomos sutartis, panašiai kaip ir pagal vartojimo kredito ir kitas sutartis) turinčių kreditorių atžvilgiu. Delspinigių atveju Civilinis kodeksas nenumato bankams ir kitoms kreditus teikiančioms įmonėms jokių palankesnių sąlygų nei kitiems piniginių reikalavimų turintiems subjektams.
25. **Įstatymas draudžia nustatyti tokias sutarties sąlygas, kurios pablogintų vartotojo padėtį palyginti su Civiliniame kodekse nustatyta teisine padėtimi (Civilinio kodekso 54 straipsnio 1 dalis).**
26. Akivaizdu, kad šalia įstatyme nustatyto sankcijų mechanizmo, numatančio visišką kreditoriaus patirtos žalos atlyginimą, papildomas apsunkinimas sutartinėmis palūkanomis (palūkanų kumuliacija) išeina už įstatymo ribų ir pablogina vartotojo padėtį, palyginti su įstatyme numatyta padėtimi, o tai yra draudžiama pagal Civilinio kodekso 54 straipsnio 1 dalį.
27. Jei nebūtų atsižvelgta į Slovakijos Respublikos teisės normą ir remiamasi tik prievole greta delspinigių sumokėti ir palūkanas, pagal galiojančius įstatymus susiklostytų itin nesąžininga vartotojo atžvilgiu padėtis. **Vienašališkai (orig. p. 8) pareikalavęs gražinti kreditą prieš terminą, kreditorius išsaugotų ne tik visas sutartyje nustatytas teises, įskaitant teisę į palūkanas, bet ir galėtų priskaičiuoti prie palūkanų delspinigius, kitas sankcijas ir turėtų galimybę gauti žalos atlyginimą. Savo ruožtu vartotojas negalėtų pasinaudoti jokia sutarties teikiama nauda.**
28. Todėl išsaugotų sutartyje nustatytų teisių santykis pareikalavus gražinti kreditą prieš terminą būtų 100:0 vartotojo nenaudai, o kreditorius

papildomai prie turimo „100“ naudotūsi teisės aktuose nustatyto sankcijų ir žalos atlyginimo mechanizmo teikiama nauda.

29. Pagal Slovakijos Respublikos įstatymus bankas neprivalo reikalauti grąžinti kreditą prieš terminą. Tai yra išimtinė banko teisė. Jeigu bankas nepareikalauja grąžinti kreditą prieš terminą, jis turi teisę gauti sutartines palūkanas iki pat sutartyje nustatyto laikotarpio pabaigos. Vis dėlto neginčytina, kad jei bankas pareikalautų grąžinti kreditą prieš terminą, tokia padėtis lemtų bankui iš esmės naudingesnį rezultatą dėl palūkanų ir delspinigių kumuliacijos. Tad kuo anksčiau bus pareikalauta grąžinti kreditą prieš terminą, tuo anksčiau bankas pradės naudotis palūkanų kumuliacijos privalumais. Tačiau susiejus tokią poziciją su nepalankia ir socialiniu požiūriu silpna vartotojo padėtimi, toks mechanizmas lemtų vartotojų gyvenimo kokybės pablogėjimą.
30. Negalima daryti prielaidos, kad šimtai tūkstančių vartotojų, pajutę džiaugsmą galėdami naudotis pinigais, pažeis pareigą grąžinti vartojimo kreditus, nes vėlavimo grąžinti kreditą pasekmė vartotojams yra teismo procesai ir priverstinio vykdymo procedūros, kurie dažnai baigiasi vartotojų turto iššaldymu vykstant išieškojimui.
31. Vis dėlto atrodo, kad problema, viena vertus, yra susijusi su nepalankia vartotojų turtine padėtimi, kaip matyti ir iš HD atvejo, kita vertus, su kreditoriaus prievolės atlikti vartotojo mokumo analizę ir išnagrinėti galimybę suteikti jam kreditą atsižvelgus į jo turtinę padėtį ir laikantis profesinio atidumo reikalavimų, pažeidimu. Šiuo požiūriu bankas galėjo, jei būtų buvęs bent kiek atsargus, išvelgti HD nemokumą, tačiau kreditą suteikė ir iškart reikalauja apsaugos. Direktyvos dėl vartojimo kredito sutarčių tikslas yra įvertinti vartotojo mokumą 4/.
32. Teismas teigia, kad pagal jurisprudenciją banko reikalavimas taip pat yra turtas, o įstatymas šį turtą apsaugo delspinigiais, teise į žalos atlyginimą ir teise į kitas sankcijas. Vėlavimo sumokėti institutas ir delspinigiai paprastai yra susiję su teisėmis, įgyjamomis dėl teisės aktų pažeidimo, o palūkanos kaip pinigų kaina yra susijusios su **suteiktu leidimu** naudotis pinigais laikotarpiu, kuris logiškai siejamas su sutartyje nustatytu laikotarpiu, iki sueis grąžinimo terminas.
33. Be to, pagal Slovakijos Respublikos teisės aktus delspinigiai yra sankcija, o sutartinės palūkanos yra piniginių lėšų suteikimo kaina. Vis dėlto skirtumas pasireiškia tuo, kad Slovakijos Respublikos teisinis reglamentavimas nenustato Civiliniame kodekse vartotojų ar kitų skolininkų pareigos kartu su delspinigiais sumokėti sutartines palūkanas dėl vėlavimo. Kiekvienas kreditorius, kurio reikalavimas yra finansinio pobūdžio, turi vėluojančio vartotojo atžvilgiu teisę į delspinigius, kurie yra ribojami įstatymo. Taigi kalbama ne apie teisę į palūkanas, (**orig. p. 9**) kurios yra kaina už pinigų suteikimą, už naudojimąsi jais sutartyje nustatytu laikotarpiu, t. y. iki sueis grąžinimo terminas. Jeigu iki grąžinimo termino pabaigos kalbama apie atitikties sutarčiai padėtį, kurią atitinka sutartinės palūkanos, tai vėlavimo padėtis, susidaranti suėjus grąžinimo terminui, yra teisės

pažeidimo padėtis, susijusi su reikalavimais, kylančiais iš šio pažeidimo, o konkrečiai su sankcijomis ir žalos atlyginimu.

34. Teismas yra pažymėjęs, kad vienintelė Civiliniame kodekse numatyta sutarties rūšis, kuri numato kainos mokėjimą net pasibaigus sutartam laikotarpiui, yra kilnojamojo turto nuoma vykdant ekonominę veiklą pagal Civilinio kodekso 723 straipsnio 1 dalį, kurioje nustatyta, kad pasibaigus sutartam laikotarpiui kaina (nuompinigiai) vis dar yra mokėtina 2/.
35. Todėl Slovakijos Respublikos teisės nuostata: 1) nenumato palūkanų už naudojimąsi vartotojui suteiktais pinigais suėjus grąžinimo terminui, o tik delspinigius kartu su kitomis sankcijomis ir žalos atlyginimu ir 2) draudžia sutartimi (pagal 1) pabloginti įstatymo apibrėžtą padėtį (Civilinio kodekso 54 straipsnio 1 dalis).
36. Palūkanų mokėjimas suėjus grąžinimo terminui kelia abejonių, dėl kurių teismas pateikė prejudicinį klausimą <...>.

<...> [pirmojo klausimo pakartojimas]

Dėl antrojo klausimo

37. Teismas pateikia antrąjį klausimą tuo atveju, jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai ir jei pagal Europos Sąjungos teisę būtų draudžiama Slovakijos Respublikos teisės nuostata, susijusi su vėlavimu sumokėti, dėl draudimo sutartimi pabloginti vartotojo padėtį.
38. Abejonių neturi kilti dėl to, kad jei vartotojas grąžintų bankui pinigus laiku (iki grąžinimo termino pabaigos), tokiu atveju bankas būtų natūraliai siekęs naujos investicijos. Vis dėlto abejonių neturi kelti ir tai, kad nauja investicija su nauju vartotoju neturi garantuoti tokio pat pelno kaip ankstesnio vartotojo atveju. (**orig. p. 10**)
39. Todėl sutartinės palūkanos, jei jos būtų mokėtinos kartu su sankcijų ir žalos atlyginimo priemonėmis, iš esmės atitinka fiksuotą žalos atlyginimą. Tačiau fiksuotų išlaidų sumokėjimas darant prielaidą, kad faktinė žala yra mažesnė, kelia esminių klausimų ir neaiškumų bei pažeidžia vartotojų gyvenimo kokybės gerinimo koncepciją. Todėl teismas pateikė antrąjį klausimą.

[antrojo klausimo pakartojimas]

[informacija apie apskundimo priemones]

[vieta, data]

<...> **Michal Boroň**

Kolegijos pirmininkas, teisėjas pranešėjas

<...>

Aiškinamosios pastabos ir nuorodos:

1. Anksčiau, laikotarpiu nuo 1993-12-20 iki 1995-03-16, Slovakijos Respublikos Vyriausybė buvo nustačiusi 24 % palūkanų ribą. (<https://www.najpravo.sk/clanky/vyvoj-sadzieb-urokov-z-omeskania.html?print=1>)
2. Remiantis Civilinio kodekso 723 straipsnio 1 dalimi, jeigu nuomininkas grąžina daiktą pasibaigus sutartyje nustatytam terminui, jis privalo sumokėti nuompinigių iki daikto grąžinimo momento. Jeigu nuomininkas vėluoja grąžinti daiktą, jis privalo sumokėti taip pat delspinigių.

Vyriausybės nutarimas 87/1995 Zz., 3a straipsnio 3 dalis; žr. 13 punktą.

3. Slovakijoje vykdoma maždaug 3 500 000 išieškojimo procedūrų, taip pat žr. Teisingumo Teismo sprendimą C-76/10. (**orig. p. 11**)
4. 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/448/EB dėl vartojimo kredito sutarčių ir panaikinančios Tarybos direktyvą 87/102/EEB 28 konstatuojamoji dalis.
5. *Pavyzdžiui, sujungtos bylos nuo C-240/98 iki C-244/98. „Direktyva nustatyta apsaugos sistema pagrįsta mintimi, kad vartotojo yra silpnesnė sutarties šalis nei pardavėjas ar tiekėjas tiek dėl galimybių derėtis, tiek dėl turimos informacijos lygio, dėl to jis priverstas sutikti su pardavėjo ar tiekėjo iš anksto nustatytais sąlygomis ir negali daryti įtakos jų turiniui. Direktyvos 6 straipsnio, įpareigojančio valstybės nares užtikrinti, kad nesąžiningos sutarties sąlygos nebūtų privalomos vartotojui, tikslas nebūtų pasiektas, jeigu patys vartotojai privalėtų nurodyti tokių sąlygų nesąžiningumą. Bylose, kur ginčo dalyko vertė yra nedidelė, advokatų atlyginimas gali būti didesnis nei suma, dėl kurios bylinėjama, o tai vartotoją gali atgrasyti nuo tokių nesąžiningų sąlygų taikymo užginčijimo. Nors tiesa, kad daugelyje valstybių narių procesinės normos asmenims suteikia teisę tokiose bylose gintis patiems, vis dėlto egzistuoja didelis pavojus, kad vien dėl teisės neišmanymo vartotojas nesirems jam taikomų nuostatų nesąžiningumu“.*